

Gazellen en Nieuwe Kampioenen in het bedrijvenbeleid

een nadere analyse

Resultaten pilotonderzoek Innovatielab in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek

*Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Directoraat-Generaal voor
Bedrijfsleven en Innovatie*

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal Ondernemen*

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Instrumentgebruik door Gazellen en Nieuwe Kampioenen	8
3. Achtergrondkenmerken van Gazellen en Nieuwe Kampioenen	11

Samenvatting

Hoe zijn uitdagers van de gevestigde orde vertegenwoordigd binnen het bedrijvenbeleid? Om die vraag te beantwoorden, heeft RVO.nl – in samenwerking met het CBS en in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken – onderzoek gedaan naar het gebruik van beleidsinstrumenten door bedrijven die de gevestigde orde uitdagen. Dit is gedaan op basis van een overzicht van Gazellen (snelgroeiende bedrijven) en Nieuwe Kampioenen (innovatieve bedrijven met potentie voor de toekomst) van het FD. De belangrijkste conclusies staan hieronder kort weergegeven.

1. Gazellen en Nieuwe Kampioenen zijn bovengemiddeld vertegenwoordigd in het bedrijvenbeleid.

Van alle Gazellen maakt 32 procent gebruik van instrumenten van het bedrijvenbeleid (WBSO, Green Deals en BMKB in de periode 2012 tot en met 2015 en TKI's in 2013 en 2014); voor Nieuwe Kampioenen bedraagt het aandeel 88 procent. Voor alle overige bedrijven in Nederland ligt dat percentage op ongeveer 2 procent.

2. Een deel van het bovengemiddelde gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen kan worden verklaard door hun sectorsamenstelling en bedrijfsgrootte (structureffecten).

Gazellen en Nieuwe Kampioenen:

- a. zijn vaak actief in sectoren waarbinnen bedrijven in het algemeen bovengemiddeld gebruik maken van beleidsinstrumenten, zoals informatie- en communicatiediensten (zowel Gazellen als Nieuwe Kampioenen) en industriële bedrijfstakken (Nieuwe Kampioenen);
- b. zijn minder vaak actief in sectoren die in het algemeen op gebruik van beleidsinstrumenten minder hoog scoren, zoals bouwbedrijven, zorginstellingen of consumentendiensten als kapsalons;
- c. zijn relatief vaak (middel)grote ondernemingen – een groep die in het bedrijvenbeleid bovengemiddeld vertegenwoordigd is ten opzichte van de totale bedrijvenpopulatie.

3. Sector en grootteklasse verklaren het bovengemiddelde gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen slechts in beperkte mate – het grootste deel van de verklaring moet gezocht worden in andere (niet onderzochte) factoren.

Wanneer gecorrigeerd wordt voor sector en grootteklasse maken Gazellen en Nieuwe Kampioenen nog steeds relatief vaak gebruik van het instrumentarium. Op basis van hun sector- en grootteklassekenmerken zou verwacht mogen worden dat 11 procent gebruik zou maken van het instrumentarium. Het werkelijke instrumentgebruik ligt beduidend hoger op 48 procent.

4. Gazellen en Nieuwe Kampioenen maken niet alleen vaker gebruik van beleidsinstrumenten; ten opzichte van de groep bedrijven die gebruik maakt van beleidsinstrumenten maken Gazellen en Nieuwe Kampioenen bovendien relatief vaak gebruik van meer dan één instrument.

Zowel binnen de groep Gazellen als Nieuwe Kampioenen ligt het percentage bedrijven dat gebruik maakt van meerdere beleidsinstrumenten (13 procent) hoger dan het gemiddelde van 7 procent voor alle bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten. Voor Nieuwe Kampioenen is dit aandeel zelfs 51 procent.

1. Inleiding

Achtergrond

Met het bedrijvenbeleid richt het ministerie van Economische Zaken (EZ) zich op een excellent ondernemersklimaat en een sterk innovatievermogen van de Nederlandse economie. Het Nederlandse bedrijfsleven concurreert op basis van innovatie en drijvende krachten achter deze vernieuwing zijn dynamische bedrijven die de gevestigde orde uitdagen. Deze analyse richt zich op groei en achtergrondkenmerken van uitdagers in het bedrijvenbeleid op basis van Gazellen (snelgroeiende bedrijven) en Nieuwe Kampioenen (innovatieve bedrijven met potentie voor de toekomst), die jaarlijks door het Financieële Dagblad (FD) in kaart worden gebracht. Kampioenen en Gazellen blinken uit in datgene wat het bedrijvenbeleid wil bereiken: ze bedenken en verkopen nieuwe producten, ze bieden oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en ze zorgen voor omzet- en werkgelegenheidsgroei.

Uit eerder onderzoek¹ blijkt dat Gazellen en Nieuwe Kampioenen veelvuldig gebruik maken van beleidsinstrumenten. Van de Nieuwe Kampioenen maakt maar liefst vier op de vijf bedrijven (81 procent) gebruik van het instrumentarium van het bedrijvenbeleid². Van de Gazellen blijkt 41 procent in de periode 2010 tot en met 2016 gebruik te maken van beleidsinstrumenten.

In het eerdere onderzoek ontbreekt echter de vergelijking met een bredere groep van bedrijven en daarmee het antwoord op de vraag hoe hoog het instrumentgebruik van Gazellen en Nieuwe Kampioenen is in vergelijking met de totale populatie van Nederlandse bedrijven. Ook ontbreekt inzicht in hoeverre het instrumentgebruik van Gazellen en Nieuwe Kampioenen samenhangt met achtergrondkenmerken van deze bedrijven. Gazellen en Nieuwe Kampioenen zijn immers door het FD aangewezen en geenszins een toevallige selectie uit het Nederlandse bedrijvenbestand.

Doel

Dit onderzoek richt zich op uitdagers in het bedrijvenbeleid en bouwt voort op het eerder aangehaalde onderzoek door:

- het gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen te relateren aan het gebruik van beleidsinstrumenten door de totale Nederlandse bedrijvenpopulatie;

- inzicht te bieden in de achtergrondkenmerken van Gazellen en Nieuwe Kampioenen (sector en grootteklasse die mogelijk een belangrijke verklaring vormen voor het relatief intensieve gebruik van beleidsinstrumenten door deze bedrijven).

Centrale vraag en deelvragen

De centrale vraag in deze analyse luidt: In welke mate maken Gazellen en Nieuwe Kampioenen gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid? met als onderliggende deelvragen:

- In welke mate verschilt het instrumentgebruik van Gazellen en Nieuwe Kampioenen van het gebruik van beleidsinstrumenten door de totale populatie van Nederlandse bedrijven?
- Wat zijn de achtergrondkenmerken van Gazellen en Nieuwe Kampioenen als uitdagers van de gevestigde orde binnen het Nederlandse bedrijfsleven?
- In welke mate kunnen verschillen in het gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen worden toegeschreven aan verschillen in sector en grootteklasse?

Aanpak en gegevens

In dit onderzoek is nauw samengewerkt met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Centraal in deze samenwerking staat allereerst de koppeling tussen uitvoeringsgegevens van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), het Algemeen Bedrijven Register (ABR) van het CBS en de Gazellen en Nieuwe Kampioenen van het FD. Hierbij wordt voortgebouwd op eerder onderzoek van RVO.nl waarin Gazellen en Nieuwe Kampioenen zijn gekoppeld aan het gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid en op onderzoek van het CBS naar het gebruik van beleidsinstrumenten door bedrijven binnen topsectoren³.

Daarnaast is het exploratieve karakter van de analyses een belangrijk aspect in dit onderzoek. De keuze was om niet in een conventionele uitbesteding vooraf alle vragen tot in detail te formuleren en op afstand het CBS te begeleiden in het onderzoek door achteraf feedback te geven op de analyses en conceptrapportage. In plaats daarvan is samen met de onderzoekers van het CBS het basisbestand gegenereerd, zijn issues in de koppeling van

¹ Kuiperij, T. en P.J.M. de Bruijn (2016), Kampioenen en Gazellen veelvuldig in het bedrijvenbeleid, Den Haag: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, gepubliceerd 21/09/2016 @<https://www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl>

² Omdat in dit eerdere onderzoek een breder arsenaal aan beleidsinstrumenten is meegenomen dan in het hier voorliggende rapport zijn de resultaten niet één-op-één te vergelijken met de in dit rapport opgenomen uitkomsten. De hier opgenomen uitkomsten verschillen dan ook enigszins van de uitkomsten in het eerdere onderzoek.

³ Kaashoek, R., W. van Andel en B. Staats (2016), Gebruik beleidsinstrumenten per topsector 2011-2015, Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

gegevensbestanden aangepakt en zijn de analyses gedaan en de rapportage opgesteld. Voor dit soort trajecten biedt het CBS sinds kort in de vorm van het zogenaamde Innovatielab de infrastructuur voor een dergelijke samenwerking zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de wettelijke plicht om zorgvuldig om te gaan met bedrijfsvertrouwelijke gegevens. Naast het inhoudelijke doel om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen heeft deze exercitie ook tot doel gehad om eerste ervaringen op te doen om gezamenlijk met het CBS onderzoek te verrichten in het Innovatielab en lessen op te doen voor mogelijke vervolgetrajecten.

De basiscijfers die ten grondslag liggen aan deze rapportage zijn in de vorm van een tabellenset ("Gazellen en Nieuwe Kampioenen in het Bedrijvenbeleid") gepubliceerd door het CBS⁴.

De analyses zijn verricht op basis van het ABR. Het ABR is verrijkt met informatie uit de volgende bronnen:

- uitvoeringsgegevens over het gebruik van beleidsinstrumenten over 2012 tot en met 2015, die reeds in eerder onderzoek door het Centrum voor Beleidsstatistiek binnen het CBS zijn gekoppeld met het ABR;

Gazellen

- Het bedrijf kent in de periode 2012 tot en met 2014 een omzetgroei van tenminste 20 procent.
- In ieder afzonderlijk jaar binnen deze periode dient de omzetgroei positief te zijn (er moet sprake zijn van ononderbroken groei).
- De omzet over 2012 dient minimaal €100.000 te bedragen en dient betrekking te hebben op een volledig boekjaar van twaalf maanden.
- In 2014 moet het nettoresultaat positief zijn; in de voorliggende jaren 2012 en 2013 mag er hooguit één jaar verlieslatend zijn.
- Alleen financieel gezonde bedrijven tellen mee. De financiële positie is onvoldoende als bijvoorbeeld blijkt dat er sprake is van een structureel negatief eigen vermogen, een structureel hoge schuldpositie en/of een structureel negatief werkkapitaal. Bij de schuldpositie wordt onder meer gekeken naar de verhouding ten opzichte van het eigen vermogen en de verhouding tot de verdien capaciteit van de onderneming. Een negatief werkkapitaal houdt in dat er meer kortlopende schulden dan kortlopende bezittingen zijn. Bij de beoordeling wordt de jaarrekening van de onderneming afgezet tegen de kengetallen voor de betreffende branche.
- Er wordt uitgegaan van netto-omzet. Mocht de netto-omzet niet beschikbaar zijn en de bedrijfsopbrengsten wel, dan wordt er gebruikgemaakt van de bedrijfsopbrengsten zoals deze gedefinieerd zijn in de jaarrekening. Dit dient wel te gelden voor de gehele periode, om te komen tot een zuivere vergelijking.

Nieuwe Kampioenen

- Nieuwe Kampioenen zijn door een expertpanel beoordeeld op basis van hun impact op negen thema's⁵ die cruciaal zijn voor de komende tien tot vijftien jaar:
 1. Internet of Things
 2. De energiemix van morgen
 3. Nieuwe dienstverleners
 4. Creatieve industrie: van mode tot gaming
 5. De gezondheidszorg van de toekomst
 6. Eten in 2025
 7. De groeiende stad
 8. De strijd tegen het water
 9. Nieuwe materialen
- De beoordeling door experts geschiedt op basis van ingevulde vragenlijsten. Elke expert put uit zijn of haar eigen ervaring in het beoordelen van de bedrijven. Daarnaast zijn de bedrijven bezocht door een wisselend team van twee redacteurs van het FD om te toetsen in hoeverre de verwachtingen van het expertpanel kloppen.
- Omzetcijfers zijn belangrijk in de beoordeling van de Nieuwe Kampioenen in 2015, maar doorslaggevend is impact geweest. Bij de beoordeling van de Nieuwe Kampioenen 2016 is men selectiever geweest en heeft men aanvullende criteria toegepast.
 - jaarlijkse omzet van tenminste €25 mln.;
 - in 2015 op zijn minst winstgevend;
 - minstens drie jaar op rij omzetgroei gerealiseerd;
 - omzet dienst op eigen kracht gerealiseerd te zijn (bedrijven met een binnen- of buitenlandse moeder zijn uitgesloten)
 - bedrijven dienen activiteiten te ontplooiën buiten Nederland;
 - Nieuwe Kampioenen in 2015 zijn uitgesloten van deelname aan de ronde in 2016

Kader 1.1 Gazellen en Nieuwe Kampioenen: criteria.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2017/18/gazellen-en-nieuwe-kampioenen-in-het-bedrijvenbeleid-2015>

⁵ Deze thema's gelden enkel voor de Nieuwe Kampioenen 2015. Voor 2016 hebben deze thema's niet als criterium gediend.

- gegevens over Gazellen (de top 100 snelgroeiende Gazellen in 2015) en Nieuwe Kampioenen (2015 en 2016), afkomstig van het FD en in eerder onderzoek door RVO.nl verrijkt met inschrijvingsnummers van de Kamer van Koophandel die als sleutel voor de koppeling met het ABR hebben gediend;
- Productiestatistieken (PS) met populatiegegevens over productie, toegevoegde waarde en werkgelegenheid over 2012 tot en met 2014.

Gazellen en Nieuwe Kampioenen

Gazellen en Nieuwe Kampioenen worden jaarlijks door het FD in kaart gebracht. Gazellen zijn ondernemingen die de afgelopen drie jaar met ten minste 20 procent zijn gegroeid. Nieuwe Kampioenen zijn bedrijven die dankzij een eigen innovatie een sterke ontwikkeling doormaken en het in zich hebben om een bedrijfstuk op zijn kop te zetten en een leidende positie te bemachtigen – binnen Nederland, maar ook over de grens. Zie kader 1.1 voor een uitgebreide beschrijving van de criteria en de wijze waarop het FD te werk gaat. Ten behoeve van dit onderzoek is gebruik gemaakt van de 100 snelste groeiers binnen de Gazellen 2015⁶ (deze bedrijven hadden volgens het FD in de periode 2012 tot en met 2014 een omzetgroei van tenminste 190 procent), 27 Nieuwe Kampioenen van 2015⁷ en 9 Nieuwe Kampioenen van 2016⁸. Er bleken 99 Gazellen te koppelen aan het ABR. De 36 Nieuwe Kampioenen bleken overeen te komen met 40 bedrijfseenheden in het ABR⁹.

Bedrijvenbeleid

De analyses hebben betrekking op het gebruik van beleidsinstrumenten in de periode 2012 tot en met 2015. In deze studie zijn de volgende instrumenten binnen het bedrijvenbeleid meegenomen: WBSO¹⁰, Borgstelling MKB Kredieten (BMKB), Green Deals en de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI). Voor deze instrumenten is eerder in het kader van de onderzoeksreeks ‘Gebruik van beleidsinstrumenten door topsectoren’ een koppeling gemaakt tussen gegevens bij RVO.nl over het gebruik van beleidsinstrumenten en het ABR van het CBS. Voor overige instrumenten binnen het bedrijvenbeleid is deze koppeling niet voorhanden en om deze reden zijn andere instrumenten dan hierboven genoemd niet meegenomen in de analyses.

Voor de WBSO, BMKB en Green Deals is het instrumentgebruik, c.q. de programmadeelname over de gehele periode 2012 tot en met 2015 in de analyse betrokken. Voor de TKI's hebben de gegevens betrekking op deelname aan PPS-onderzoeksprojecten in de jaren 2013 en 2014, omdat voor 2015 ten tijde van het onderzoek de gegevens over projectdeelname (nog) niet aan het ABR waren gekoppeld.

⁶ Gazellen. Overzicht van de snelst groeiende ondernemingen van Nederland, Het Financieele Dagblad, vrijdag 11 december 2015

⁷ De Nieuwe Kampioenen 2015. Een zoektocht naar de topbedrijven van morgen, Het Financieele Dagblad, zaterdag 16 mei 2015

⁸ De Nieuwe Kampioenen: op zoek naar vernieuwende bedrijven met ambitie, Het Financieele Dagblad, 29 maart 2016

⁹ Een bedrijfseenheid is de feitelijke transactor in het productieproces gekenmerkt door zelfstandigheid ten aanzien van beslissingen in dat proces en door het aanbieden van producten en/of diensten aan derden. De bedrijfseenheid geldt als statistische eenheid bij het samenstellen van statistieken over bedrijven. Omdat deze definitie verschilt van andere eenheden en definities kunnen er verschillen met externe bronnen ontstaan – in dit geval tot uiting komend in 36 Nieuwe Kampioenen die overeen komen met 40 bedrijfseenheden.

¹⁰ De WBSO is de verzamelnaam voor de faciliteit afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk in de Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen en de S&O-aftrek in de Wet inkomstenbelasting.

2. Instrumentgebruik door Gazellen en Nieuwe Kampioenen

Tabel 2.1 geeft het gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid door Gazellen en Nieuwe Kampioenen. Zowel Gazellen als Nieuwe Kampioenen blijken sterker gebruik te maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid dan overige bedrijven.

	Gazellen en Nieuwe Kampioenen	Nieuwe Kampioenen	Gazellen	overige bedrijven
totaal bedrijven	139 (100%)	40 (100%)	99 (100%)	1.656.768 (100%)
bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten	67 (48,2%)	35 (87,5%)	32 (32,3%)	31.569 (1,9%)
waarvan WBSO	62 (44,6%)	35 (75,5%)	27 (28,4%)	24.150 (1,5%)
waarvan TKI	17 (12,2%)	x	x	2.852 (0,2%)
waarvan Green Deals	x	x	x	442 (0,0%)
waarvan BMKB	12 (8,6%)	x	x	6.340 (0,4%)
bedrijven die geen gebruik maken van beleidsinstrumenten	72 (51,8%)	x	x	1.625.199 (98,1%)

Tabel 2.1 Bedrijven die al dan niet gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (aantal bedrijven en aandeel in de totale populatie), Gazellen, Nieuwe Kampioenen en overige bedrijven, 2015.

Bron: CBS en RVO.nl

Van alle Gazellen maakt ongeveer een op de drie bedrijven (32 procent) gebruik van beleidsinstrumenten. Van alle Nieuwe Kampioenen maken negen op de tien bedrijven (88 procent) gebruik van instrumenten binnen het bedrijvenbeleid. Gazellen en Nieuwe Kampioenen gezamenlijk maken voor ongeveer de helft (48 procent) gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid. De verschillen zijn fors vergeleken met bedrijven die niet door het FD als Gazelle of Nieuwe Kampioen zijn aangemerkt. Van al deze bedrijven maakt slechts een op de vijftig bedrijven (2 procent) gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid. Hierbij dient wel te worden aangetekend dat een groot deel van de bedrijven binnen de totale bedrijvenpopulatie buiten de directe doelgroep van het bedrijvenbeleid valt (denk bijvoorbeeld aan de kapper of de avondwinkel om de hoek). Niettemin kan op basis van de forse verschillen de conclusie getrokken worden dat Gazellen en Nieuwe Kampioenen bovengemiddeld vertegenwoordigd zijn binnen het bedrijvenbeleid.

De meeste bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid nemen deel aan de WBSO. Dit geldt zowel voor Gazellen en Nieuwe Kampioenen (62 van de 67 bedrijven) als voor het overige deel van de bedrijvenpopulatie in Nederland (24 duizend van

de 32 duizend bedrijven). Het gebruik van TKI en BMKB is zowel voor Gazellen en Nieuwe Kampioenen als voor overige bedrijven beduidend lager dan het gebruik van de WBSO. Het aantal bedrijven dat deelneemt aan Green Deals is dermate laag dat het exacte cijfer niet kan worden gepubliceerd voor Gazellen en Nieuwe Kampioenen vanwege publicatiecriteria rond vertrouwelijkheid van bedrijfsgegevens. Voor alle betrokken instrumenten geldt dat het gebruik onder Gazellen en Nieuwe Kampioenen beduidend hoger is dan het gebruik door bedrijven die niet tot een van beide deelpopulaties behoren. Zo bedraagt het aandeel bedrijven dat gebruik maakt van de WBSO voor Gazellen en Nieuwe Kampioenen 45 procent (tegenover 1,5 procent onder overige bedrijven). Ditzelfde aandeel bedraagt voor deelname aan de TKI's 12 procent (tegenover 0,2 procent in de totale populatie) en voor BMKB 8,6 procent (tegenover 0,4 procent in de totale populatie bedrijven die niet als Gazelle of Nieuwe Kampioen bestempeld kan worden).

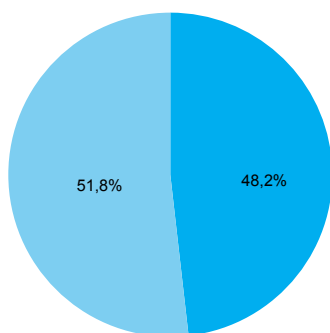
De cijfers over het gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid dienen gezien te worden als een conservatieve schatting. Ten eerste is slechts een beperkt aantal beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid in de analyses meegenomen (WBSO, BMKB, Green Deals en TKI's) en ten tweede is enkel het gebruik in een specifieke periode (2012 tot en met 2015) meegenomen.

Voor de totale bedrijvenpopulatie blijft het gebruik van beleidsinstrumenten beperkt tot 2 procent van het aantal bedrijven. Wanneer men echter niet het aantal bedrijven, maar economische kerncijfers als productie, werkgelegenheid en toegevoegde waarde als basis voor de analyses neemt (figuur 2.1) dan blijkt dat de bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid geen doorsnee bedrijven zijn, maar zich juist onderscheiden op de omvang van hun productie en de werkgelegenheid en toegevoegde waarde die ze creëren.

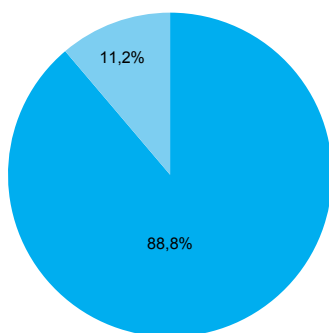
Zo creëren gebruikers van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid 43 procent van de totale toegevoegde waarde binnen Nederlandse bedrijven en genereren ze 46 procent van de totale Nederlandse productieomvang. Ook voor de Gazellen en Nieuwe Kampioenen vallen de aandelen die gebruikers van beleidsinstrumenten in de totale deelpopulatie innemen in termen van productie en toegevoegde waarde hoger uit dan het aandeel in termen van aantallen bedrijven (respectievelijk 89 en 84 procent voor productie en toegevoegde waarde tegenover 48 procent voor aantallen bedrijven).

Gazellen en Nieuwe Kampioenen

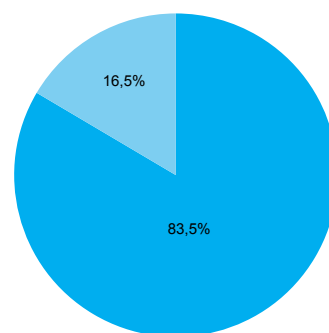
bedrijvenaantallen

productiewaarde

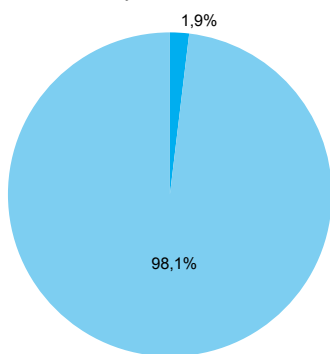

toegevoegde waarde

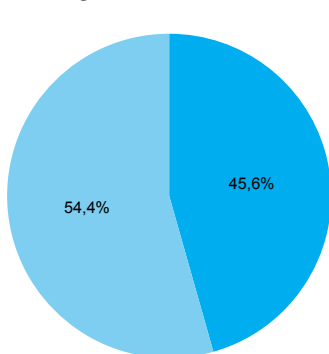

Totaal bedrijvenpopulatie

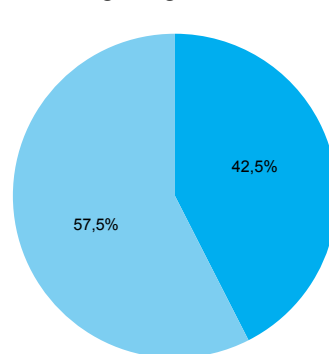
bedrijvenaantallen

productiewaarde

toegevoegde waarde

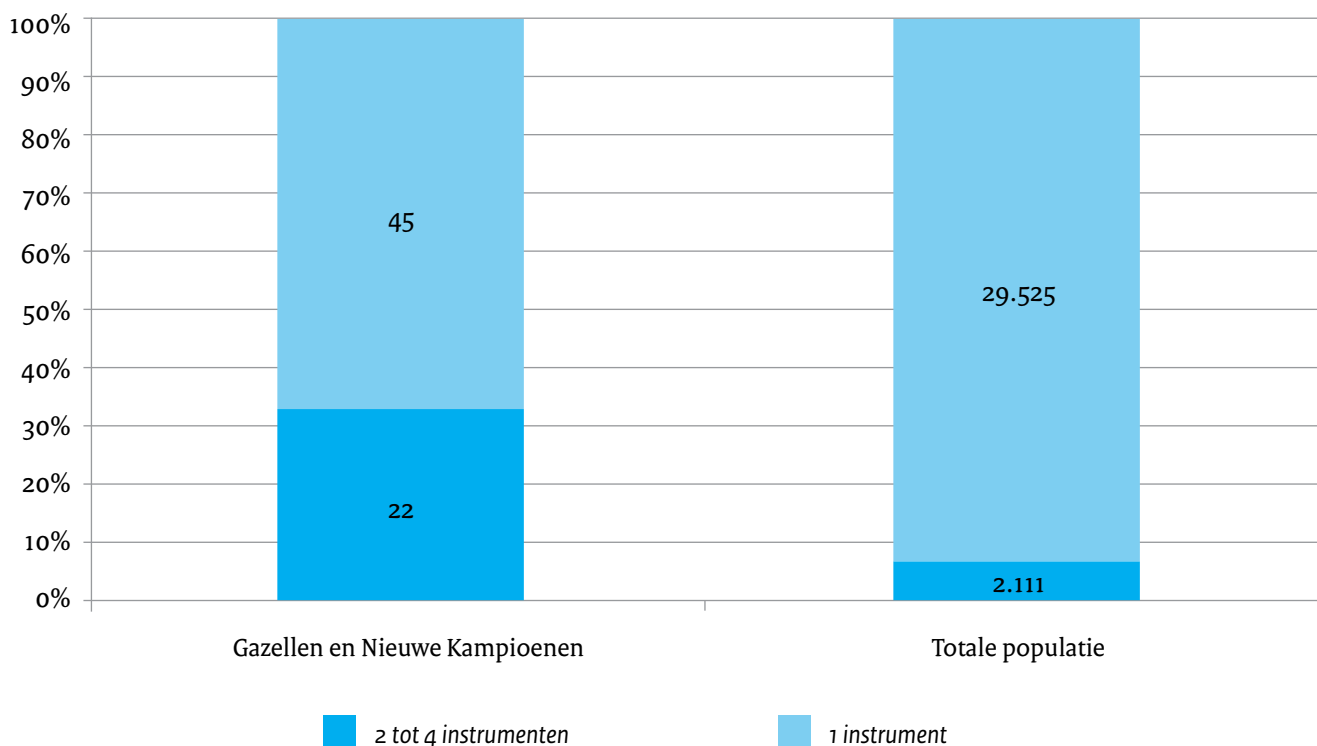

■ gebruikers van beleidsinstrumenten ■ overige bedrijven

Figuur 2.1 Aandeel gebruikers van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid in de totale Nederlandse economie (in termen van aantal bedrijven en omvang productie en toegevoegde waarde), Gazellen, Nieuwe Kampioenen en totale bedrijvenpopulatie, 2015.
Bron: CBS en RVO.nl

Figuur 2.2 verbreedt de analyse naar het aantal beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid waar bedrijven gebruik van maken. Het gros (93 procent) van alle bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten (WBSO, TKI, BMKB en Green Deals) maakt gebruik van slechts één instrument. Slechts 7 procent maakt gebruik van meerdere instrumenten. Binnen de groep Gazellen en Nieuwe Kampioenen is dit percentage 33 procent.

Gazellen en Nieuwe Kampioenen maken dus niet alleen vaker gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (zie eerder in dit hoofdstuk); wanneer zij gebruik maken van beleidsinstrumenten maken ze bovendien vaker gebruik van meerdere beleidsinstrumenten dan gebruikers van beleidsinstrumenten buiten de groep Gazellen en Nieuwe Kampioenen.

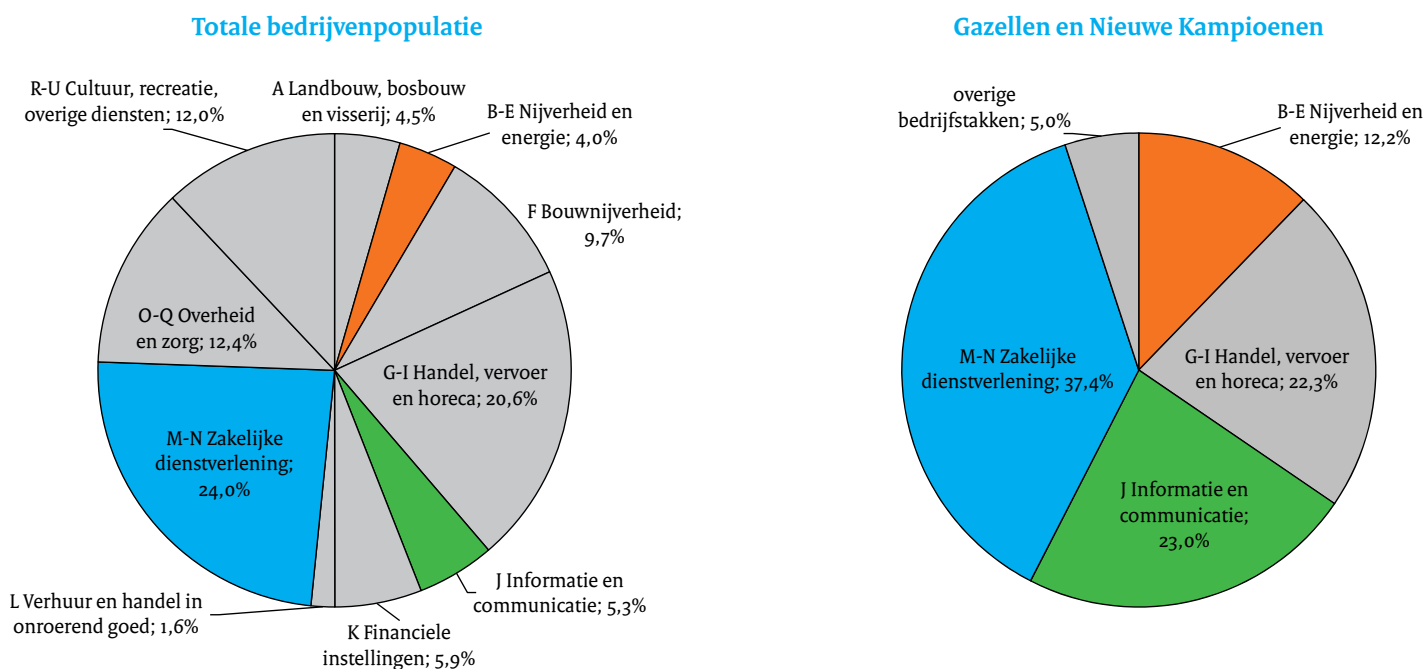

Figuur 2.2 Bedrijven die gebruik maken van één of meerdere beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid als aandeel in de totale populatie van bedrijven die gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (als labels het absolute aantal bedrijven), Gazellen en Nieuwe Kampioenen en totale bedrijvenpopulatie, 2015.

Bron: CBS en RVO.nl

3. Achtergrondkenmerken van Gazellen en Nieuwe Kampioenen

Dit hoofdstuk biedt een beeld van de achtergrondkenmerken van Gazellen en Nieuwe Kampioenen door de beide bedrijvenpopulaties te verdelen naar sector (figuur 3.1) en grootteklasse (tabel 3.1). Sector en grootteklasse bieden mogelijk een belangrijke verklaring voor het relatief intensieve gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen.

Figuur 3.1 Sectorverdeling (op basis van aantallen bedrijven) Gazellen, Nieuwe Kampioenen en totale bedrijvenpopulatie, 2015.
Bron: CBS en RVO.nl

* overige bedrijfstakken betreffen A Landbouw, bosbouw en visserij; F Bouwnijverheid; K Financiële instellingen; L Verhuur van en handel in onroerend goed; O-Q Overheid en zorg; R-U Cultuur, recreatie en overige diensten

Ten opzichte van de totale bedrijvenpopulatie blijken bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen nijverheid (12 tegenover 4 procent), informatie en communicatie (23 tegenover 5 procent) en zakelijke diensten (37 ten opzichte van 24 procent) bovengemiddeld vertegenwoordigd te zijn. Hoewel we – vanwege het gevaar van onthulling van vertrouwelijke gegevens – niet de exacte sectorverdeling van de afzonderlijke deelpopulaties Gazellen en Nieuwe Kampioenen kunnen rapporteren, blijkt uit de onderliggende gegevens dat nijverheid enkel oververtegenwoordigd is bij de Nieuwe Kampioenen en dat zakelijke diensten enkel oververtegenwoordigd zijn bij de Gazellen. Bij de Nieuwe Kampioenen voeren industriële bedrijfstakken derhalve de boventoon en bij de Gazellen zijn het de zakelijke diensten die het grootste aandeel innemen. Informatie en communicatie zijn zowel bij de Gazellen als bij de Nieuwe Kampioenen sterk oververtegenwoordigd.

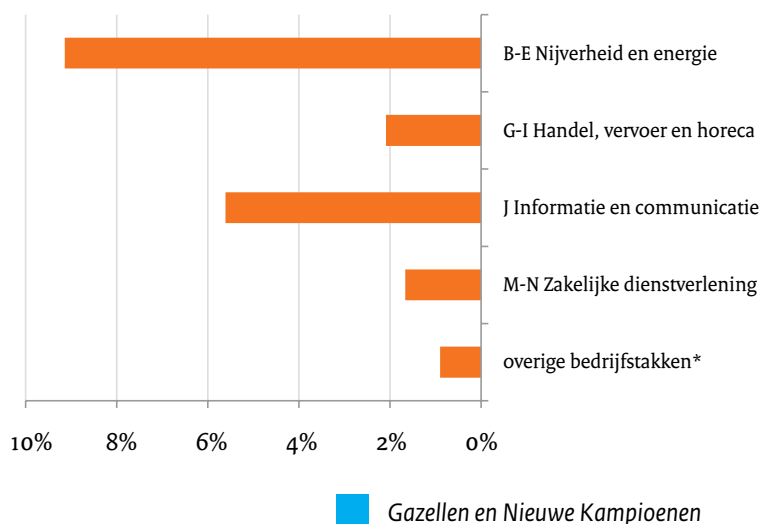
Binnen Gazellen en Nieuwe Kampioenen is het kleinbedrijf minder overheersend aanwezig dan voor de gehele bedrijvenpopulatie het geval is. Het aandeel kleinbedrijf bedraagt voor de Gazellen en Nieuwe Kampioenen 82 procent, tegenover het feit dat de totale bedrijvenpopulatie bijna uitsluitend (99 procent) uit het kleinbedrijf bestaat. Zowel middelgrote als grote ondernemingen zijn bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen bovengemiddeld vertegenwoordigd. Voor de Gazellen bedraagt het aandeel midden- en grootbedrijf 10 procent en voor de Nieuwe Kampioenen bedraagt dit aandeel maar liefst 38 procent. Nieuwe Kampioenen zijn dus relatief vaak middelgrote en grote industriële ondernemingen.

	totale bedrijvenpopulatie	Gazellen en Nieuwe Kampioenen	Gazellen	Nieuwe Kampioenen
kleinbedrijf (0-49 w.p.)	99,2%	82,0%	89,9%	62,5%
middenbedrijf (50-249 w.p.)	0,7%	9,4%	x	x
grootbedrijf (≥ 250 w.p.)	0,2%	8,6%	x	x

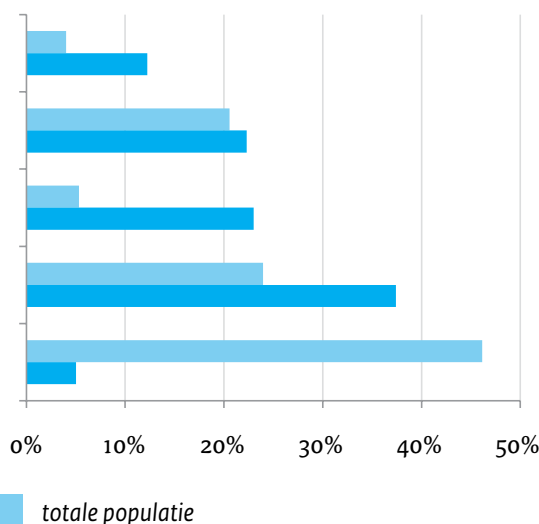
Tabel 3.1 Grootteklasseverdeling (op basis van aantallen bedrijven) Gazellen, Nieuwe Kampioenen en totale bedrijvenpopulatie, 2015.
Bron: CBS en RVO.nl

Dat Gazellen en Nieuwe Kampioenen veel sterker zijn vertegenwoordigd in het bedrijvenbeleid, hangt mogelijk samen met de achtergrondkenmerken van deze groep bedrijven. Sectoren en grootteklassen die in het algemeen intensiever gebruik maken van instrumenten binnen het bedrijvenbeleid zouden namelijk oververtegenwoordigd kunnen zijn binnen de groep van Gazellen en Nieuwe Kampioenen. Dat is inderdaad het geval, zo blijkt uit figuren 3.2 en 3.3.

Aandeel gebruik beleidsinstrumenten totale bedrijvenpopulatie

Sectorverdeling Gazellen en Nieuwe Kampioenen t.o.v. totale bedrijvenpopulatie

Figuur 3.2 Bedrijven die al dan niet gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (aandeel in de totale populatie) naar sector en sectorverdeling Gazellen en Nieuwe Kampioenen ten opzichte van verdeling totale bedrijvenpopulatie, 2015.

Bron: CBS en RVO.nl

* overige bedrijfstakken betreffen A Landbouw, bosbouw en visserij; F Bouwnijverheid; K Financiële instellingen; L Verhuur van en handel in onroerend goed; O-Q Overheid en zorg; R-U Cultuur, recreatie en overige diensten

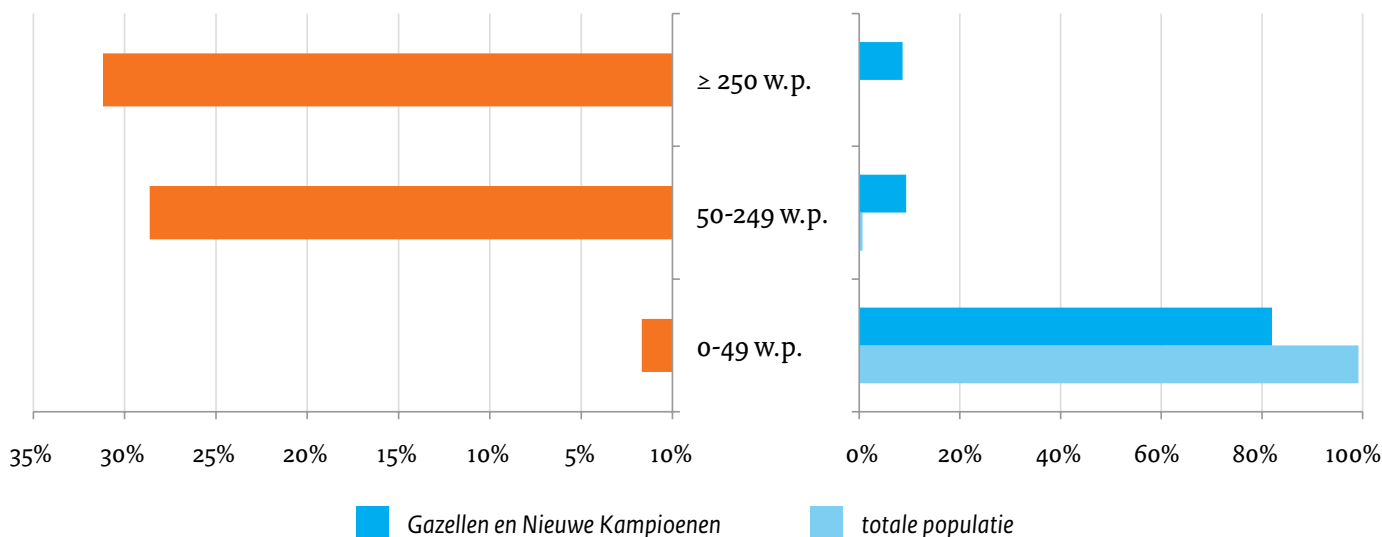
Met name binnen nijverheid en ICT-diensten blijken bedrijven relatief vaak gebruik te maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid. Binnen de nijverheid blijkt 9 procent van de bedrijven gebruik te maken van beleidsinstrumenten en voor informatie en communicatie bedraagt dit aandeel 6 procent (het gemiddelde voor alle bedrijfsklassen gezamenlijk bedraagt 2 procent). Zoals al eerder naar voren kwam blijken juist industriële bedrijven en ICT-diensten sterk oververtegenwoordigd binnen de groep Gazellen en Kampioenen (ICT binnen zowel de groep van Gazellen als de groep Nieuwe Kampioenen en nijverheid binnen de Nieuwe Kampioenen). Zakelijke diensten, die in het algemeen niet bovengemiddeld scoren op instrumentgebruik (net als de totale populatie maakt binnen de zakelijke diensten slechts 2 procent gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid) zijn sterk oververtegenwoordigd bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen. Deze oververtegenwoordiging speelt echter alleen bij de Gazellen en niet zozeer bij de Nieuwe Kampioenen,

hetgeen een plausible verklaring vormt voor het feit dat het instrumentgebruik binnen de groep Gazellen (32 procent) aanzienlijk lager uitvalt dan binnen de groep Nieuwe Kampioenen (88 procent).

Sterk ondervertegenwoordigd bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen zijn overige bedrijfstakken zoals bouwbedrijven, zorginstellingen of consumentendiensten als kapsalons. In de totale bedrijvenpopulatie nemen dergelijke bedrijven bijna de helft (46 procent) in van de totale bedrijvenpopulatie. Bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen is dit slechts 5 procent van het totaal. Het gebruik van beleidsinstrumenten door deze groep bedrijven is met 1 procent beduidend lager dan het aandeel van 2 procent dat voor de gehele bedrijvenpopulatie geldt. Om deze reden is de ondervertegenwoordiging van juist deze sector bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen een logische verklaring achter het feit dat Gazellen en Nieuwe Kampioenen vaker van beleidsinstrumenten gebruik maken dan voor de totale bedrijvenpopulatie het geval is.

Aandeel gebruik beleidsinstrumenten totale bedrijvenpopulatie

Grootteklasseverdeling Gazellen en Nieuwe Kampioenen t.o.v. totale bedrijvenpopulatie

Figuur 3.3 Bedrijven die al dan niet gebruik maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (aandeel in de totale populatie) naar grootteklasse, 2012 t/m 2015 en grootteklasseverdeling Gazellen en Nieuwe Kampioenen ten opzichte van verdeling totale bedrijvenpopulatie, 2015.

Bron: CBS en RVO.nl

82 Procent van de Gazellen en Nieuwe Kampioenen behoort tot het kleinbedrijf – bedrijven met minder dan 50 werkzame personen in dienst. Hoewel de overgrote meerderheid van de Gazellen en Nieuwe Kampioenen binnen het kleinbedrijf valt, is deze groep ondervertegenwoordigd ten opzichte van de totale populatie waar 99 procent van de bedrijven behoort tot het kleinbedrijf. Het midden- en grootbedrijf is bij de Gazellen en Nieuwe Kampioenen oververtegenwoordigd (de beide groepen nemen ieder een aandeel in van 9 procent in de totale groep Gazellen en Nieuwe Kampioenen). Omdat juist het midden- en grootbedrijf relatief vaak gebruik maakt van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (het aandeel middelgrote en grote bedrijven dat gebruik maakt van beleidsinstrumenten bedraagt om en nabij 30 procent van alle middelgrote en grote bedrijven) vormt de grootteklasseverdeling een plausibele verklaring achter het relatief hoge aandeel bedrijven dat gebruik maakt van beleidsinstrumenten.

Om het overall-effect van sector en grootteklasse in te kunnen schatten is het verwachte instrumentgebruik bij Gazellen en Nieuwe Kampioenen geschat op basis van enerzijds de sector-/grootteklasseverdeling binnen de Gazellen en Nieuwe Kampioenen en anderzijds per sector-/grootteklassesegment het aandeel bedrijven dat gebruik maakt van beleidsinstrumenten binnen de totale bedrijvenpopulatie. Hierbij is uitgegaan van tien sector- en drie grootteklassen – resulterend in dertig sector-/grootteklassesegmenten¹¹.

In formule:

$$\sum_s I_s * V_s$$

met I als het aandeel gebruik beleidsinstrumenten per sector-/grootteklassesegment s in de totale bedrijvenpopulatie en V de relatieve vertegenwoordiging van sector-/grootteklassesegment s in de deelpopulatie Gazellen en Nieuwe Kampioenen.

Op basis van het gewogen gemiddelde van het aandeel instrumentgebruik per sector-/grootteklassesegment bedraagt het verwachte gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen 11 procent (in de zin dat volgens de verwachting op basis van sector- en grootteklasseverdeling binnen de Gazellen en Nieuwe Kampioenen 11 procent van alle bedrijven binnen de Gazellen en Nieuwe Kampioenen gebruik zou maken van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid). Voor Nieuwe Kampioenen ligt het verwachte gebruik met 25 procent aanmerkelijk hoger en voor Gazellen met 5 procent beduidend lager.

Zetten we deze verwachte waarden af tegen de werkelijk gevonden waarden in beide subpopulaties (tabel 3.2) dan komen het structureffect en differentieel effect naar voren. Uit de analyse blijkt inderdaad dat sector en grootteklasse een positief effect hebben op het gebruik van beleidsinstrumenten door Gazellen en Nieuwe Kampioenen. Van de Gazellen maakt 32 procent gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid hetgeen voor een deel (5 procent) verklaard kan worden door gunstige sector- en grootteklasse-opbouw van deze groep. Voor de Nieuwe Kampioenen bedraagt het aandeel bedrijven dat gebruik maakt van beleidsinstrumenten 88 procent en dit relatief hoge aandeel is deels (namelijk voor 25 procent) toe te schrijven aan sector en grootteklasse.

	Gazellen en Nieuwe Kampioenen	Gazellen	Nieuwe Kampioenen
daadwerkelijk instrumentgebruik	48,2%	32,3%	87,5%
structureffect (= verwacht instrumentgebruik)	10,7%	5,0%	24,8%
differentieel effect (= saldo tussen daadwerkelijk en verwacht instrumentgebruik)	37,5%	27,3%	62,7%

Tabel 3.2 Structureffect en differentieel effect van sector en grootteklasse op het gebruik van beleidsinstrumenten binnen het bedrijvenbeleid (aandeel bedrijven dat gebruik maakt van beleidsinstrumenten in procenten) door Gazellen en Nieuwe Kampioenen, 2015.

Bron: CBS en RVO.nl

¹¹ De tien sectoren betreffen: A Landbouw, bosbouw en visserij; B-E Nijverheid en energie; F Bouwnijverheid; G-I Handel; J Informatie en communicatie; K Financiële instellingen; L Verhuur van en handel in onroerend goed; M-N Zakelijke diensten; O-Q Overheid en zorg; R-U Cultuur, recreatie en overige diensten. de drie grootteklassen betreffen 0 t/m 49 werkzame personen; 50 t/m 249 werkzame personen; 250 of meer werkzame personen.

Deze rapportage is het resultaat van onderzoek dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Centraal Bureau voor de Statistiek hebben uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Directoraat-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie.

Auteurs Pieter de Bruijn (RVO.nl), Marcel Seip (RVO.nl), Koen Septer (RVO.nl), Tommy Span (CBS), Bart Staats (CBS), Niek Verbaan (CBS), Jouke Wortelboer (RVO.nl)

Contactpersoon
Pieter de Bruijn
Afdeling Concernstaf
sr. adviseur beleidsinformatie
088 602 5170 | 06 2960 3575
pieter.debruijn@rvo.nl

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken. RVO.nl voert beleid uit voor verschillende ministeries en decentrale overheden als het gaat om duurzaamheid, agrarisch, innovatie en internationaal. RVO.nl is hét aanspreekpunt voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Voor informatie en advies, financiering, netwerken en wet- en regelgeving.

Hoewel deze brochure met grote zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen aan deze brochure geen rechten worden ontleend en is RVO.nl niet aansprakelijk voor de gevolgen van het gebruik van deze brochure.